

Rady a inspirace
pro zahradu, ve které
se dobře žije

Ferdinand Leffler

Proč milujeme zahrady?

Host

Ferdinand Leffler

Proč milujeme zahrady?

Ferdinand Leffler

Proč milujeme zahrady?

Rady a inspirace pro zahradu, ve které se dobře žije

Brno 2025

Děkujeme všem majitelům zahrad za jejich vstřícnost při přípravě knihy.
Obchodu s vintage nábytkem a dekoracemi Eterle.cz děkujeme
za zapůjčení retro konví, které rozveselily naši obálku.

Autorkami většiny fotografií jsou Zuzana Stiborková a Jana Hronská.

© Ferdinand Leffler, 2025

Cover photo © Jana Hronská

Photos © Jana Hronská, Zuzana Stiborková, Otakar Horejš, Daniel Klimeš (Reality 1788)

Illustrations © Tatiana Podoláková

© Host – vydavatelství, s. r. o., 2025

(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-2937-7 (PDF)

ŠŤASTNÝ JE TEN, KDO ŽIJE V SOULADU S PŘÍRODOU.

– Seneca

Obsah

Úvod 11

Zahrada jako antidepresivum 13

Klíč k dlouhověkosti 18

Zahradní architekt jako terapeut 22

Baldýnka 25

Příběh Baldýnky 27

Deset důvodů, proč miluji Baldýnku 35

Příběhy zahrad 47

Zahrada pro velkou rodinu 49

Téma: Jak plánovat zahradu pro velkou rodinu 63

Zahrada s jezevčíky 69

Téma: Zvířata v zahradě 83

Osobitá zahrada s atmosférou Středomoří 93

Téma: Jak pracovat s dlouhým úzkým pozemkem 107

Zahrada s volavkami a koněm 113

Téma: Zakryté vodní wellness prvky 129

Zahrada na důchod 135

Téma: Předzahrada a kultivace veřejného prostoru ... 149

Zahrada plná zážitků 155

Téma: Zahradní domky a úložné prostory 169

Zelený ráj v srdci velkoměsta 175

Téma: Terasa u bytu 189

Formální zahrada u prvorepublikové vily 197

Téma: Živé ploty 211

Zahrada bez trávníku 219

Téma: Zodpovědná zahrada 235

Zahrada se sadem a vinicí 247

Téma: Ovocné stromy v zahradě 263

Jedlá zahrada 269

Vyvýšené záhony 272

Než se pustíte do pěstování 275

Jak správně kompostovat? 276

Výsev a výsadba 279

Choroby a škůdci 284

Kuchařka záhonů 287

Ovocné keře 302

Bylinky 306

Ovocné stromy 311

Na závěr 316

Poděkování 318

Úvod

Ve své poslední knize *Zahrada je pro radost* jsem s vámi sdílel svůj vývoj ve vnímání lehkosti bytí, které mi po čtyřicítce život přinesl. Uvědomil jsem si, že má smysl sobě i vám připomínat, že podstatné je samotné uvědomění toho, co nám zahrada dokáže přinést sama o sobě. Bez velkých investic, bez komplikovaných vodních prvků, bohatých trvalkových záhonů, sofistického osvětlení a přepychového nábytku. Vždyť ty nejskvělejší vlastnosti naší zahrady jsou přítomné bez našeho přičinění, zadarmo a nonstop. Obloha nad hlavou, svěží vzduch, prostor, světlo, slunce, letní déšť, podzimní pochmurno, zimní spánek, proměnlivost, klid, bezpečí.

Po jejím vydání jsem byl někdy s vážnou tváří, ale často s humorem konfrontován s názorem, že to s tou „radostí“ v zahradách přeháním. Ve skutečnosti se prý jedná o dřinu a často povinnosti, které nás odvádějí od našich oblíbených koníčků, a navíc to všechno stojí tolik peněz... Troufám si tvrdit, že se mi ve většině podobných názorových přestřelek podařilo svou „radostnou“ pozici ustát. Sám jsem si díky tomu ale musel ještě přesněji pojmenovat důvod a argumenty, proč jsem si tím tak jist, že ty naše zahrady jsou pro radost. Nebo ještě lépe, proč je milujeme?

Zahrady jsou skvělé a mají dar nám připomínat, co je v životě podstatné. Mají dar nás zpomalit a obrátit rozptýlenou pozornost zpět do našeho nitra. To jsem na vlastní kůži zažil při práci na Baldýnce. Když jsme pro náš ateliér Flera koupili starou hájenku v jižních Čechách a začali zvelebovat její okolí, pocítil jsem, jaký blahodárny vliv má na mou psychiku ponořit ruce do hlíny, uzemnit se. Jakou radost mi dělá sdílet s přáteli a kolegy nadšení z rodících se trvalkových záhonů i jedlé zahrady, jak si společně užíváme zážitky, které nám toto místo nabízí. A jak se všichni v obklopení přírody uvolňují, smějí se, dostávají fantastické nápady.

Zahrady jsou pro mě řečí, nebo chcete-li jazykem, mého kmene. Velkého kmene, do kterého vás na následujících stránkách zvu. Díky tomuto kmeni, společným zvykům, tématům, hodnotám a také naší zahradnické mluvě se spolu můžeme dorozumívat a podporovat se navzájem v hledání odpovědi na otázku: Co nás dělá v životě (a v zahradách) radostnějšími, zdravějšími a spokojenějšími? Pojdme si spolu odpovědět na otázku: Proč milujeme zahrady?

Zahrada jako antidepresivum

Zahrady léčí, zahrady uklidňují, zahrady
jsou oázou uprostřed hluku a ruchu
všedních dní.

Znáte ten pocit, když vstoupíte do zahrady a zastaví se čas? Každý nádech je hlubší, každý pohled uklidňuje. Mizí stres, přichází klid. Starosti všedního dne jsou zastřeny šuměním listů, člověk se cítí sám sebou.

V dnešní době jsme neustále bombardováni informacemi a různými požadavky na naše instantní reakce. Mobil nepřestává vibrovat, e-maily přibývají, notifikace svítí, pocit neustálé pohotovosti nás vyčerpává. Mozek pracuje na plné obrátky a nemá čas na regeneraci. Není divu, že přibývá případů chronického stresu, vyhoření a vyčerpání.

Více než kdy jindy proto potřebujeme vědomě vypnout. Přerušit nekonečný kolotoč povinností, permanentní hon za výkonem a vrátit se k přítomnému okamžiku, který nám v běhu života často protéká mezi prsty. Příroda nás učí být tady a teď. Jako tichý kompas ukazuje směr, kudy se vrátit ke svému nitru.

V akademických pramenech je k dohledání opravdu celá řada studií potvrzujících blahodárné účinky přírody na lidské zdraví. Například profesor Masashi Soga z University of Tokyo, který se zabývá tím, jak lidé v každodenním životě interagují s přírodou a jak toto vzájemné působení ovlivňuje zdraví a pohodu, provedl v roce 2016 se svým týmem rozsáhlou analýzu výzkumů.¹ Shromáždili desítky případových studií ze Spojených států amerických, Evropy, Asie a Středního východu. Výsledky ukazují na širokou škálu pozitivních dopadů – snížení deprese, úzkosti či indexu tělesné hmotnosti, stejně jako zvýšení životní spokojenosti, kvality života a pocitu sounáležitosti.

Léčivá síla zahrady působí na každého, bez ohledu na věk. Dětem a teenagerům pomáhá odpoutat se od lákadel digitálního modrého světla a sociálních sítí, dospělým nabízí možnost zastavit se uprostřed každodenního pracovního shonu a seniorům nepřestává přinášet smysl a radost z tvoření. Zaujaly mne výsledky studie² publikované v britském odborném časopisu *British Medical Journal*, jež ukazují, že kutilství a zahradnické práce mohou významně přispět ke zdraví seniorů. Odborníci sledovali po dobu přibližně dvanácti a půl let kardiovaskulární zdraví čtyř tisíc šedesátiletých obyvatel švédského Stockholmu. Výzkum dokazuje, že běžné činnosti spojené se zahradničením snižují riziko infarktu či mrtvice a mohou prodloužit život. Podle vědců mají tyto aktivity srovnatelné zdravotní přínosy jako pravidelné cvičení, což je zvláště přínosné pro seniory, kteří ve svém věku hledají cestu ke sportu často velmi obtížně.

Myšlenka zahrady jako léčivého prostoru sahá hluboko do historie.

Práce na zahradě dodnes představuje důležitou součást ergoterapie, tedy léčebné metody založené na smysluplném zaměstnávání.

Klíč k dlouhověkosti

Možná už jste se setkali s výsledky výzkumu publicisty Dana Buettnera, autora knihy o dlouhověkosti a tvůrce populární dokumentární minisérie *Jak se dožít stovky. Tajemství modrých zón*. Společně se svým týmem se vydal do různých koutů světa, kde se lidé dožívají vysokého věku ve zdraví a s obdivuhodnou energií. Jeho cílem bylo nalézt společné rysy těchto oblastí, které přispívají k dlouhému, aktivnímu a šťastnému životu.

Mě osobně vlastně nepřekvapilo, že jedním z klíčových aspektů, jež se jako stříbrná nit prolínají všemi těmito místy, je právě zahradničení! Na zahradě dýcháte čistší vzduch, otužujete se a vstřebáváte sluneční paprsky. Se zahradničením úzce souvisí řada faktorů podporujících dlouhověkost, které Buettner identifikoval: pravidelná mírná fyzická aktivita, snižování hladiny stresu a zdravá strava. A to tedy mohu sám ze zkušenosti potvrdit, že od chvíle, kdy jsem si vybudoval skleník a několik vyvýšených záhonů, během obvyklé procházky zahradou zkonzumuji často více čerstvého ovoce a zeleniny než dříve za celý měsíc. Navíc mám jistotu, že plody nejsou plné pesticidů či průmyslových hnojiv.

Dalším zásadním principem vedoucím k dlouhověkosti je smysl života. Obyvatelé japonského ostrova Okinawa, kde Buettner prováděl svůj výzkum, jej označují jako *ikigai*. Jednoduše řečeno: Ikigai je důvod, proč stojí za to ráno vstát z postele. V moderním světě se často honíme za úspěchem a hmotnými statky, ale právě ztráta základní esence šťastného života přivádí mnoho lidí do ordinací psychologů. Práce na zahradě nám smysluplnost bezesporu přináší – vidíme za sebou výsledky své práce, což je důležité nejen pro osobní spokojenost, ale i pro uvědomění si vlastní užitečnosti.

↑ Zahrady bývaly vždy místem duchovního spojení s přírodou, jakýmsi kostelem pod otevřeným nebem. Odpradávná lidé hledali v zeleni božskost, vnímali propojení s nebesy, uctívali rostlinstvo.

Pocit smyslu života se jistě také často pojí s kontaktem s našimi blízkými, případně přátelskou komunitou sousedů a dalších lidí, budováním kvalitních vztahů. Nepřekvapí vás, že i to je další faktor dlouhověkosti přítomný ve všech „modrých zónách“, kde se lidé dožívají věku okolo sta let. Společné návštěvy sousedů, výměna plodů z našich záhonů, rozhovory přes plot, pohoštění přátel a rodiny, povídání s dětmi ve světle plápolajícího ohně... Zahrada není jen místem pro rozjímání a hledání sebe sama, ale i pro hlubší propojení s ostatními lidmi.

Zahrada nás učí nacházet radost v přítomném okamžiku a každodenní obyčejnosti.

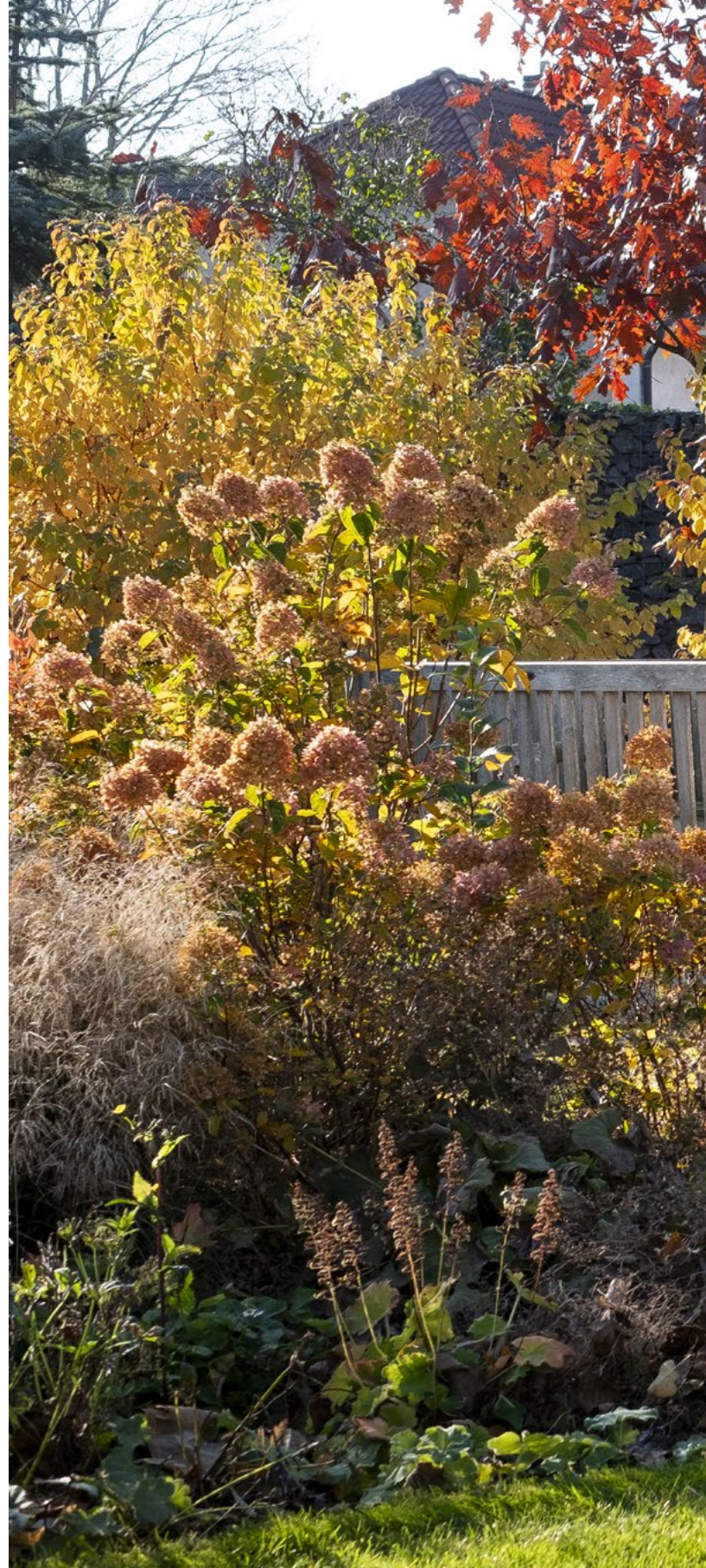
Nacházíme zde jednoduchost a štěstí všedního dne: šálek kávy s přáteli, čtení knihy v houpací síti, zvuk a vůni deště dopadajícího na zem, smích blízkých u plápolajícího ohně...

Zahradní architekt jako terapeut

Pokud přijmeme myšlenku, že zahrada poskytuje prostor pro osobní terapii a rozvoj, pak se zahradní architekt v tomto kontextu může stát do jisté míry terapeutem. Jeho úkolem není jen rozmístit smysluplně jednotlivé prvky a vybrat vhodné rostliny, ale především nalézt to, co konkrétnímu člověku či rodině přinese radost a naplnění. Najít důvod, který majitele do zahrady vyláká, a připomenout, proč je skvělé v zahradě čas trávit.

Zahrada by měla být nejen estetická a funkční, ale především živá, nebo chcete-li: plná života. Je to organismus, který nás učí trpělivosti, vděčnosti a přijetí přírodních zákonů. Proto bych rád v této knize zdůraznil: Neexistuje univerzální vzorec pro zahradu, která by přinášela radost každému. Nebojte se objevovat své vlastní já, hledat, co vás naplňuje, a nacházet způsob, jak si pečující náruč přírody dopřát na svém pozemku, každý jeden den. Milujte své zahrady!

Baldýnka

Hájenka Baldýnka pro mě byla láska na první pohled, ačkoli zpočátku působila spíše jako Popelka. Ta Popelka, která se nakonec promění v tu nejsympatičtější „dámu“ z celého plesu, v lásku na celý život.

Příběh Baldýnky

Zchátralá usedlost Baldýnka a neupravený terén kolem nevypadaly při mé první návštěvě příliš povzbudivě, a kdybych nebyl zrozen ve znamení Střelce, možná bych tehdy vzal nohy na ramena a z tohoto přenádherného projektu utekl hned v zárodku. Mně upřímně stačilo jen zvednout oči k nebi a zhluboka se nadechnout. Hravé zelené vlnobití okolních luk protkaných nitkami remízků, hluboké lesy, vůně divokých bylin a rybníků, symfonie ptačího zpěvu v korunách stromů. Víím, že to, co vám zde popisují, hraničí s kýčem a krajinářským klišé, ale v tu chvíli se ve mně cosi pohnulo. Pocítil jsem niterný klid, který v uspěchaném světě nepotkávám často. Pocítil jsem, že bych právě zde mohl nalézt smysluplnou seberealizaci pro další období svého života. A to jsem vůbec netušil, kolik tady na mě čeká inspirace a zkušeností. Nenapadlo mě, že se právě na tomto místě ve svých téměř pětadvaceti letech budu učit tomu, co to v praxi znamená pečovat o krajinu, co znamená skutečně a bez příkras zahradičit. Všechno, o čem jsem se učil na univerzitě, o čem jsem léta psal či mluvil a co jsem tušil, že to tady někde je, jsem zde najednou potkal tváří v tvář v naprosto ryzí podobě a na vlastní kůži. Baldýnka mi změnila život.

Přítom, popravdě řečeno, když jsem pár dní před první návštěvou Baldýnky dostal zprávu, že je v nabídce ruina s přílehlým pozemkem kousek od Jindřichova Hradce, velké nadšení to ve mně nevyvolalo. Tou dobou jsme se s kolegou a mým byznysovým ateliérovým společníkem Jirkou Stiborkem už několik let marně snažili najít hezkou nemovitost. Hledali jsme nemovitost, kterou bychom dali dohromady a jež by se stala centrem inspirativních setkávání nejen pro celý tým Flery, ale i pro nadšence a klienty okolo nás, které láká typ zahrad blízkých stylu našeho ateliéru Flera a přibližování se k soběstačnosti.

↑ Umělecká díla jsme na Baldýnku vybírali velmi pečlivě. Třeba socha Anděla od Radka Andrleho nás v kontextu s venkovským dvorem nesmírně baví.

Z hledání jsem byl už trochu unaven a vlastně jsem přestal věřit, že objevíme něco, co by nás skutečně chytlo za srdce. Ale mělo to tak být. A tak jsme ji nakonec našli.

Hledání naší budoucí zahradní laboratoře, jak Baldýnku rádi představujeme, začalo dávno předtím, než svět zasáhla vlna covidové epidemie. Během pátrání jsme procestovali prakticky celou republiku. Viděli jsme různé pozemky, chalupy, roubenky a usedlosti. Po každé návštěvě jsme ovšem místo nadšení cítili spíše pocit, že to prostě není ono. Pomalu jsme se smířili s tím, že ideální místo pro naše zahradnické sny patrně neexistuje.

Právě můj společník a kamarád Jiří mě ale přesvědčil, abychom na tuto nabídku realitního makléře odpověděli a bývalé hájence na Jindřichohradecku dali šanci. Jirka má k tomuto kraji vřelý vztah, trávil v jižních Čechách v dětství prázdniny, jeho rodina se dlouhodobě stará o nedalekou faru a během četných výletů prošel křížem krážem tuto krajinu protkanou potoky a rybníky. Nedalo mu moc práce mě svým nadšením nakazit a brzy jsem mu dal za pravdu. Toto místo je prostě fenomenální. Hned po první návštěvě mě Baldýnka chytla za srdce. Ta atmosféra sálající z místa! Napojení na specifickou krajinu lesů, rybníků, přirozených rozkvetlých luk. Poklad ukrytý v náruči chráněné krajinné oblasti, nezničené zemědělstvím ani agresivní nepromyšlenou stavitelskou činností. Idylický obraz dotvářely pasoucí se ovce na přilehlých loukách i spokojeně klusající stáda koní. Oba jsme věděli, že přesně toto jsme léta hledali.

Hektary krajiny, které k usedlosti patří, chceme z velké části nechat čistě v režii přírody. Divoké, nezkrotné. Díky tomu můžeme zachovat společenstva žijící v mokřadech, pozorovat bezobratlé organismy, hmyz i ptáky. Dostat se do kontaktu s ryzí přírodou, která se z naší krajiny vytrácí a není snadné se s ní setkat. Já sám nepřestávám na pozemku přilehlém naší Baldýnce objevovat nová zákoutí a z každé procházky nebo cykloprojíždky po okolí je pokaždé malé dobrodružství.

Čím je pro nás Baldýnka? Je to prostor pro teambuildingy nebo kreativní workshopy, ale také pro setkávání s našimi kolegy, s nimiž realizujeme zahrady, pro přátele, rodiny i studenty našich kurzů. Místo, kde ukazujeme všem na vlastní oči, jak příjemně působí a jak proměnlivé mohou být námi navrhované trvalkové záhony a bylinkové výsadby, které znají z knih a videí. Je to místo, kde se návštěvníci s chutí zakousnou do šťavnatých rajčat a okurek z vyvýšených záhonů a skleníku. Moc dobře

víme, že je sice fajn vidět osazovací plány na papíře, probírat se fotografiemi, inspirovat se videy, nic se ale nevyrovná pocitu, kdy si sami utrhnete plody jedlé zahrady, přivoníte si ke květinám, dotknete se travin, vykoupete se v jezeru, vysaunujete se uprostřed panenské přírody, projdete se po mlatových cestičkách, ucítíte přírodu všemi smysly – a podle toho si vyberete, co bude nejen slušet vaší zahradě, ale hlavně co bude dobře dělat právě vám.

MÍSTO, KDE SE PSALA HISTORIE

Proč právě Baldýnka? Usedlost mě zaujala svým kouzlem a okolními přírodními scenériemi. Teprve později jsem ale také odhalil hluboké vrstvy její fascinující minulosti. Svě jméno zdědil po hraběnce Marii Aloisii Guidobaldine Paarové, která hájenku dostala darem. Často zde trávila čas s přítelkyněmi, aby na malířská plátna za pomoci barev a štětců zachycovaly krásu okolní krajiny.

Na tomto idyllickém místě se však psaly i mnohem temnější kapitoly historie. Polesný Bohumil Erla a jeho manželka Melanie, kteří zde žili během druhé světové války, ukrývali člověka, jenž byl v hledáčku nacistického režimu. Za svou obětavost manželé v období heydrichiády v roce 1942 zaplatili nejvyšší cenu. Aby hrdinský skutek nezanikl v propadlišti dějin, pečujeme zde o pomník připomínající jejich odvahu a lidskost. Kolemjdoucí se tak může kdykoli zastavit a v tichosti vzdát hold odvaze polesného Erla a jeho ženy.

Odlehlá samota je samozřejmě opředena mnoha tajemnými povídkami. Snad každou naši návštěvu se zastaví starousedlík procházející okolo a vypráví nám další střípek do mozaiky historie Baldýnky. Rád tyto historky pak s chutí předávám dále hostům Baldýnky, třeba když sedíme nad plápolajícím ohněm pod hvězdnou oblohou.

V PROMYŠLENÉ ZAHRADĚ SE FANTASTICKY ŽIJE

Je vám nejspíš jasné, že nápadů, jak bude okolí naší Baldýnky vypadat, vznikalo od samého začátku spoustu. Dnes už si nedovedu představit, že by téma zvelebování našich jihočeských pozemků nebylo jedním z nejčastějších námětů každodenních ateliérových debat. Při plánování vlastní zahrady jsme i my ve Fleře začali celkovým konceptem tak, jak jej sami ve své praxi doporučujeme. Právě absenci širokého konceptu vnímám jako nejčastější kámen úrazu českých a slovenských zahrad. Je to jako zařizovat byt bez rozmyslu, kde bude jaký pokoj – koupíte skříň,

lustr, židli, ale už neřešíte, jestli se to k sobě hodí, zda to má nějaký kontext a drží to pohromadě. I studentům našeho online kurzu Žijte ve své zahradě vštěpujeme, aby si především rozmysleli, jak má zahrada působit jako celek. Jak mají být rozvržené jednotlivé prvky v zahradě a jakou logikou budou mezi sebou provázány. V takových zahradách se žije pohodlně a nemáte potřebu je každou chvíli předělávat. Realizovat zahradu s rozmyslem a jasnou koncepcí je navíc podle mě nejučinnější způsob, jak k ní přistupovat zodpovědně a udržitelně.

S kolegou Jirkou nepřestáváme i několikrát týdně diskutovat o podobě Baldýnky a jejích exteriérů, dohadujeme se, skicujeme, vytváříme 3D modely, vizualizujeme. Už jen tato zkušenost je pro nás i po těch letech praxe školou k nezaplacení. Cítím, jak s každou další překonanou výzvou roste také moudrost a kvalita celého týmu našeho ateliéru.

Důležitým partnerem do diskuse se nám stali také experti ze správy chráněné krajinné oblasti. Ačkoli zpočátku člověk může vnímat tuto spolupráci spíše jako limitující, postupně jsme navázali inspirativní partnerství. Brzy jsme zjistili, že máme společný cíl – kultivovat krajinu a respektovat ji.

Výzvou je pro nás samozřejmě i rekonstrukce samotných historických staveb, včetně stodoly či seníku. Jsme zvyklí spolupracovat se špičkovými českými architekty, proto jsme oslovili hned pět renomovaných ateliérů, včetně Martina Rajniše, jehož práce si nesmírně vážím. Nechali jsme si vypracovat studie, a třebaže některé navrhované úpravy byly mimo náš rozpočet, získali jsme cenné podněty, kam se architektonicky s Baldýnkou posouvat dál.

Na spolupráci nad studií staveb Baldýnky jsme se nakonec dohodli s Bárrou a Jirkou z ateliéru A111. Díky jejich nadhledu a skvělým nápadům jsme s relativně jasnou vizí o tom, jak by jednou mohl fungovat celek usedlosti Baldýnky, konečně mohli přistoupit k realizování jedné etapy po druhé.

Víme, že nás čeká dlouhá cesta. Jestli nakonec dokážeme dotáhnout celý projekt Baldýnky na sto procent, je a zůstane ve hvězdách. My se s tím trápit nebudeme. Baldýnka je naší učitelkou od samého počátku. A jak by pravil stoik: „Cesta samotná je učitelka, cíl je jen záminka, proč ji jít.“

Deset důvodů, proč miluji Baldýnku

A proč můžete i vy milovat vaši zahradu

Baldýnka se mi vryla hluboko do srdce nejen pro svou malebnou krajinu, ale především mi otevřela oči a ukázala, co všechno může zahrada pro člověka znamenat. Je to místo, kde se snoubí příroda s lidskou tvořivostí, kde se historie prolíná se současností a kde každý kámen, každý strom a každý záhon vypráví svůj vlastní příběh. Zamyslel jsem se nad důvody, proč já miluji svou zahradu.

UZEMNĚNÍ A ÚTĚK OD USPĚCHANÉHO DIGITÁLNÍHO SVĚTA

V době, kdy jsme se v prvním roce pustili do budování Baldýnky a zejména její zahrady, mě naprosto pohltil fenomén pěstování vlastních plodin. Začal jsem společně s mou partnerkou Natálií vytvářet online kurz Jedlá zahrada, kde jsem chtěl studentům předat dál veškeré know-how zahradních architektů, zahradníků a expertů na zeleninu, bylinky, ovocné stromy a keře. Příprava tohoto kurzu se nakonec stala takovým mým vlastním učením v přímém přenosu. Ptal jsem se vybraných odborníků na vše, co mě zajímalo a co jsem nevěděl. Přiznám se vám: Bylo toho spousta! Posluchače svého kurzu jsem k tomuto poznávání přizval. Díky tomu vzniklo opravdu velmi autentické pásmo vzdělávání o všem, co v našich podmínkách můžeme pěstovat. Náš kurz Jedlá zahrada se stal bestsellerem.

Kousek od hájenky proto vyrostl skleník i záhony se zeleninou. Zkoušeli jsme různé kombinace osázení, kultivovali jsme půdu od původní louky, která léta ležela ladem, až po kypré políčko pro sadbu. Sám jsem se téměř u všeho snažil být. Ryl jsem, sázeli jsme naše první brambory, navázeli jsme koňský hnůj od souseda, zakládali jsme kompost, seli kukuřici, stavěli jsme vyvýšené záhony z dubových fošen, sázeli jablůňky, švestky a další ovocné dřeviny, také rybíz, maliny, ostružiny...

↑ Když dorazím na Baldýnku, mé první kroky obvykle vedou ke skleníku a k zeleninovým záhonům. Právě tady jsem skutečně propadl kouzlu pěstování vlastní zeleniny.

Pocítil jsem, jak je pro mou vlastní psychiku léčivé ponořit ruce do půdy, soustředit se na jedinou podstatnou činnost okamžiku, uzemnit se. Nejednou jsem se přistihl, že si zpívám při práci a cítím lehkost a svobodu. Otevřel se mi svět, o kterém jsem hodně slyšel a také dost mluvil, ale až teď jsem jej začínal opravdu žít, otevřel se mi svět terapie zahradou. Čistá radost, kterou jsme všichni schopni zažívat. Na vlastní kůži jsem si ověřil to, co jsem popsal v úvodu této knihy: Zapomněl jsem na digitální svět, stabilní online připojení, neustálou dostupnost i každodenní stres. Odpojil jsem se a pak se zase připojil, ale jinak a jinam.

Studenty kurzu Jedlá zahrada učíme, jak mohou ve skleníku i ukázkových záhonech kombinovat zeleninu, aby měli co sklízet a ochutnávat celý rok. Dodnes jakmile otevřu vrata naší usedlosti, moje první kroky vedou rovnou do produkční jedlé zahrady. Vždy se těším na nejnovější proměny, co nového vyrostlo. Ochutnávám listy salátů, plody a pokaždé mě naplní radost, když vidím, jak z námi vlastnoručně vyšetého semínka vzešly takové dary.

Protože mě jedlá zahrada tak nadchla, rozhodl jsem se věnovat poslední praktickou část této knihy právě tipům, díky nimž si i vy můžete chytře a efektivně vypěstovat chutnou zeleninu, voňavé bylinky, ovocné keře i stromy a užívat si s radostí jejich plody. Mimochodem věděli jste, že půda obsahuje bakterie *Mycobacterium vaccae*, jež při kontaktu s tělem podporují produkci serotoninu v mozku? Tak se na to podívejte, žádná ezoterika, vždyť my tu radost, kterou v našich milovaných zahradách zažíváme, máme dokonce i vědecky biochemicky potvrzenou.

Zahrada má i svůj sympatický, antikonzumní aspekt. Nezáleží na tom, jestli jste na své zahradě vymóděni jako ze žurnálu ani jaké tam nosíte boty nebo hodinky. Tady jste sami sebou, nikdo vás nesoudí, nikdo vás nekritizuje ani vám nepochlebuje. Snad jen sama příroda vám dává někdy dosti příkrrou a ničím nepřibarvenou zpětnou vazbu. Bez zaváhání vás vytrestá za vaši ledabylost anebo naopak pochválí za vaši pozornost. A to je fér.

SDÍLENÍ RADOSTI

Kromě jedlé zahrady a trvalkových záhonů se návštěvníci naší hájenky Baldýnky mohou na místě setkat i s řadou dalších prvků, které znají z našich návrhů. Suché zídky, vyvýšené záhony, mlátové cesty, dřevěné terasy a rozmanité dlažby... Vše je možné vidět v okolí naší usedlosti naživo.

Baldýnka ale v žádném případě nesmí být „festivalem“ dostupných materiálů a postupů. S její zahradou pracujeme s citem, a ačkoli se rádi podělíme o získané zkušenosti, na prvním místě je

harmonie. Vše musí být patřičné a adekvátní místu. Brali jsme proto dřevo z nedaleké pily, pracovali s kameny z blízkých lomů i nalezenými na našem baldýnském pozemku, zrecyklovali jsme cihly, které zbyly ze zbouraných staveb. Stejně to doporučujeme i našim klientům.

Baldýnka je radost z obyčejných věcí. Kdo k nám zavítá, může si posedět u ohně, ochutnat lahůdky přímo ze záhonu, uvařit si s námi v zahradní kuchyni s výhledem na okolní lesy a horizont. Anebo jste dostali chuť na skvělou baldýnskou pizzu? Máme na ni pec. Zjistíte sice, že vás roztopení pícky a samotná příprava této italské speciality stojí dvě hodiny času, ale zato bude výsledek perfektní a voňavou křupavou plackou s různými ingrediencemi nadchnete i své děti. Nic se nevyrovná tomu, když si člověk všechno sám opravdu zažije. A dvě hodiny? No a co. Kam byste na své zahradě pospíchali, že?

VE ZDRAVÉM TĚLE...

Zahrada je výbornou posilovnou pod širým nebem. Při péči o rostliny nachodíte tisíce kroků, stokrát se ohnete a narovnáte a uděláte tolik dřepů, že vám přirozeně nahradí návštěvu fitka. Fyzická činnost vyplavuje endorfiny. A tak to tady máme zase: Při práci na zahradě přichází nevyhnutelně radost.

Kdyby vám snad náhodou po dni v zahradě ještě zbyla energie na rozdávání, můžete si u nás vyzkoušet, jaké to je zacvičit si ve skutečné venkovní posilovně. Věřím, že vás přesvědčíme o tom, že se i ocelové fitness prvky dají hezky a vkusně zakomponovat do celkového konceptu, aniž by působily v zahradě rušivě.

Jako další wellness prvek pro podporu zdraví jsme vybudovali saunu. Sauna je dnes něco, co projektujeme do zahrad velmi rádi. Majitele zahrady vytáhne ven i v době mimo hlavní jarní a letní sezonu. Samozřejmě jsme zde velice pečlivě řešili, jakou podobu by sauna v české krajině, a ještě k tomu v chráněné krajinné oblasti, měla mít, aby nekazila dojem v kontextu jižních Čech. Původně měla být s rovnou střechou, jak jsme zvyklí ji do projektů zahrad ve většině případů navrhovat. Ale odborníci ze správy CHKO nás snadno přesvědčili, že se do krajiny rybníků i k naší usedlosti mnohem lépe hodí střecha sedlová. Výsledkem je poměrně atypické řešení, které však do místa perfektně sedlo. Výsledek stojí za to.

UKLIDŇUJÍCÍ ZURČENÍ VODY

Navzájem se podporující tandem se saunou tvoří biotopické jezero, proto nesmí chybět ani na Baldýnce. Pryč jsou doby devadesátých let, kdy jedinou variantou čištění bazény byl chlor, dnes

v zahradách často kraluje přírodní voda. Na druhou stranu ale tato varianta není ideální pro každého. Někomu koupání v chladnější vodě plné života může vadit. Chtěli jsme proto, aby si naši hosté mohli sami vyzkoušet koupání v přírodní vodě bez chemie a rozhodli se, zda je jezero v zahradě pro ně to „pravé ořechové“.

Nedaleko hájenky proto vznikl přírodní biotop s devítimetrovou plavací zónou a dvoumetrovou hloubkou, která brání přehřívání vody a nadměrnému růstu řas. Jezero zároveň slouží jako velké zrcadlo odrážející proměnlivé nebe i okolní krajinu. Zvuk přepadající tekoucí vody zní jako uklidňující melodie. Když jsme se rozmysleli, jakou dáme našemu biotopu podobu, rozhodli jsme se jít cestou nadzemního kamenného „napajedla“, které nám do blízkosti naší hájenky přišlo příhodné. Voda navíc přitahuje život. Kromě jezera proto plánujeme vybudovat i tůňky v mokřadech v krajině vzdálenější od hájenky, abychom mokřadním živočichům rozšířili a zpestřili prostor k životu. My pak budeme moci z těsné blízkosti obdivovat tento fascinující svět.

ZODPOVĚDNÁ ZAHRADA

Snad žádná z přednášek, kterou společně se svými kolegy párkrát do roka uspořádám, se neobejde bez tématu péče o dešťovou vodu. Nárazové deště střídané dlouhými obdobími sucha jsou klimatickým problémem, s nímž se musí vypořádat nejen zahradní architekti. Dnes už je snad úplně všem jasné, jak je podstatné jímat dešťovou vodu, sázet druhy rostlin, keřů a stromů, které snesou sucho, hodí se do dané lokality a nevyžadují přehnanou péči.

Na Baldýnce se mi teorie potvrdila v praxi. Situace dokonce v průběhu prvního léta na hájence, kdy jsme zakládali spoustu nových osázených ploch, došla tak daleko, že jsme se museli domluvit s místními rybáři, aby nám vozili vodu v kádích. Věřte mi, že to byla velice reálná životní zkušenost, která vydá za víc než deset nastudovaných knih. Od té doby tiše závidím každému, kdo má na své zahradě přirozeně vody dost.

Rád v tomto kontextu hovořím o hedonistické udržitelnosti. Každý krok, který podnikneme ve prospěch přírody, bude po zásluze odměněn a nakonec prospívá i nám samotným. Když zasadíme strom, neobohatíme jen krajinu – jeho koruna také právě nám poskytne stín a soukromí. Vytvoří příjemné místo k odpočinku. Ohleduplnost tedy nemusí znamenat omezení. Naopak, může přinášet radost, otevírat nové obzory, utvářet krásnější prostředí kolem nás.

Více o tom, jak si vybudovat zodpovědnou zahradu, se dozvíte na straně 235.

GALERIE POD ŠIRÝM NEBEM

Netajím se svou láskou k sochám ve venkovním prostředí, což byl i důvod, proč jsem před lety založil galerii sochařů a výtvarníků Flera Gallery, skrze níž pomáháme vybrat sochy nejen do projektů, které v našem ateliéru kreslíme. Opravdu mě těší, když se povede zvolit umění, jež ladí s konkrétní zahradou i osobností jejího budoucího majitele. Baldýnka se tedy stala galerií pod širým nebem. Rozhodli jsme se v její blízkosti rozmístit přibližně deset soch, které budeme plynule obměňovat, abychom návštěvníkům naší usedlosti mohli představit práci řady skvělých autorů, ať už tuzemských, nebo zahraničních.

Už jen vybrat sochy, které nás budou v okolí hájenky těšit, je však pěkný oříšek. Hledáme díla pokorná, stejně jako je i jihočeská krajina. Díla, co se nepředvádějí a nesnaží se hrát první housle, strhnout na sebe pozornost za každou cenu. Naopak tiše dotvářejí přírodní kulisu a atmosféru místa. Věřte mi, že najít správné kousky, které Baldýnke opravdu sluší, byla další obří výzva celého projektu.

SETKÁVÁNÍ A SPOLEČNÉ ZÁŽITKY

Učit principy zahradní architektury a předávat know-how mě i mého týmu mě vždycky bavilo. Ovšem v podobě živého setkávání se studenty v zahradě na Baldýnce dostalo ještě úplně jiný rozměr než přednášky a kurzy ve virtuální nebo fyzické podobě v nějaké pohodlné městské kavárně. Na baldýnských workshopech ladíme projekty přihlášených účastníků tak, aby odcházeli spokojeni a motivováni ihned se pustit do práce na své zahradě. Kromě toho zde pořádáme i podstatně méně náročná setkávání, kde pod taktovkou odborníků můžete například ochutnávat desítky odrůd českých jablek, rajčat anebo chilli papriček. Probíhají tady také další zahradnické kurzy, jako je třeba vazba kytic z dostupných zahradních květin nebo vánoční vití věnců v pohodové sváteční atmosféře. Budete-li mít chuť se na nás někdy přijet podívat, sledujte program pořádaných událostí na www.baldynka.cz.

Právě setkávání s lidmi bylo jedním z hlavních důvodů, proč jsme si s kolegou Jiřím Baldýnku pořídili. Ohromně mě baví, jak je dynamika skupinové návštěvy pokaždé jiná. Každá baldýnská akce mě vždy něčemu novému naučí, něco mi předá. Zahrada je přirozené prostředí, kam můžete pozvat i své přátele a širší rodinu, sdílet s nimi radost z budování, předávat dětem něco smysluplného. Je úžasné sledovat, jak se teenageři s kolečky a rýči v rukou uvolní a zapomenou na sociální síť.

A večer? Sedíme u ohně a vedeme hovory, na které v běžném hektickém životě není čas.

PŘÍRODA UVOLŇUJE A PODPORUJE KREATIVITU

Když lidé dorazí na Baldýnku, jako by z nich spadl tíživý kabát. Pohled na horizont s poletujícími ptáky je jako balzám na duši. Pozorují, jak se hosté usazují s šálkem teplého čaje v dlaních a s úžasem zjišťují, že čas tu plyne docela jinak. Pomaleji. Klidněji. V souladu s přírodou.

Toto místo v návštěvnicích často probouzí explozi kreativity a chuť něco předávat druhým. Vymýšlejí, kde by se dala dobře cvičit jóga, kde meditovat, barvitě líčí, jak by tady pořádali lekce venkovního vaření, rituálního saunování nebo třeba stavby malého srubu svépomocí. Fotografové pak nadšeně plánují, kterak v prostorách Baldýnky zorganizují fotografické workshopy. Nápady to jen hýří a mnoho z nich se realizuje.

Zkuste to také: Posad'te se ve své zahradě na lavičku s pohledem do zeleně. Uvidíte, že do zahrady srovnané mysli přicházejí svěží nové vize tak nějak snadno a plynule.

PŘÁTELÉ Z ŘÍŠE FAUNY

Na Baldýnce mě vždy vítají nejen naše přítulné kočky, ale také slepičky, mimo jiné orpingtonky – staré anglické plemeno slepic. Jsou krásné, klidné, krotké a přátelské, odolné vůči nemocem i chladu, navíc se dají chovat v mnoha barevných variantách. Kdo by to byl řekl, že mi Baldýnka rozšíří obzory i v chovu slepic? Když za mnou a dalšími kolegy z ateliéru Flera dnes přijde klient s přáním, že chce do zahrady umístit kurník, nejenže jej prakticky začleníme do zahrady, ale jako bonus můžeme díky vlastním zkušenostem předat cenné rady a tipy. A ta čerstvá vajíčka k snídani? To je sen!

Od samého začátku jsme plánovali, že se v ohradách kolem Baldýnky budou prohánět daňci, mufloni nebo koně. I já už si ale dnes uvědomuji, kolik času a energie péče o taková zvířata bude vyžadovat a že si je budu chtít náležitě užít, až na ně přijde řada. Nebudeme pospíchat. Ano, učíme se zde pouštět si do života jen to, co aktuálně zvládneme a co jsme schopni plně prožít, tedy nejen pozorovat jako z rychlíku. Děkuji ti, Baldýnko.

Platí to i pro vaše zahrady. Nenabírejte si toho příliš. Vždy si upřímně přiznejte, jakou plochu a jaké zahradnické postupy jste schopni obhospodařit a kde už je lepší nechat pozemek přejít do extenzivní části, o níž není nutné se pravidelně starat. Užívejte si péči o zvířata i rostliny s radostí, ne s pocitem

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Proč milujeme zahrady?
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.